

Oslo 23.06.2017

Barne – Ungdoms og Familiedirektoratet
Postmottak@bufetat.no

2017/ 53468

Høringsinnspill kompetansebehov i barneverntjenesten

Norsk Fosterhjemsforening viser til Bufdir sitt høringsbrev vedrørende kompetansebehov i barneverntjenesten.

Norsk Fosterhjemsforening vil gi sitt høringsinnspill uti fra et fosterhjemspektiv.

Norsk Fosterhjemsforening er den største aktør innen fosterhjemsområdet med 18 fylkesforeninger og representerer rundt 4000 fosterfamilier. Ett medlem per fosterfamilie, som har ett til flere fosterbarn og evt egne barn. Norsk Fosterhjemsforening er en aktiv pådriver for å heve kvaliteten på alle plan innen fosterhjemsomsorgen. Norsk Fosterhjemsforening har egen rådgivningstjeneste og utgir tidsskriftet Fosterhjemskontakt med 4500 eksemplarer 6 ganger i året.

Kompetansebehov på fosterhjem er ikke identifisert

Det er et stort behov for å høyne kompetansen og dermed kvaliteten på fosterhjemsarbeid i mange barneverntjenester. Høringsbrevet omtaler imidlertid ikke kompetanse på fosterhjemsarbeid. Statens Helsetilsyn har påpekt mangler i de kommunale barneverntjenester mht dette. Fosterhjem utgjør bærebjelken i barnevernet, det er i hovedsak i fosterhjem barn plasseres dersom de ikke kan bo hjemme. Mange ansatte i barneverntjenesten vil dermed ha med fosterhjem å gjøre. Til tross for dette undervises det i dag ytterst lite på utdanningsinstitusjonene om fosterhjem. Norsk Fosterhjemsforening anser at man bør ha en egen utdanning innen fosterhjemsarbeid, og i barneverntjenestene må ansatte løpende oppdateres og kurses innen området.

Norsk Fosterhjemsforening
Storgata 10A, 0155 OSLO
Tlf 46504398 E-post: post@fosterhjemsforening.no
Organisasjonsnummer. 956 862 779 MVA
www.fosterhjemsforening.no

Kompetanse på fosterhjem bør nevnes eksplisitt inn under pkt 6.2.

De suksesskriterier som bidrar til godt samarbeid med fosterhjemmet bør angis. Fosterhjemsarbeid er komplisert, og krever kompetanse. I så måte er det bekymringsfullt at ansvaret for fosterhjemsarbeidet i stadig større grad overføres til kommunene, med de utfordringer mange kommuner sliter med. Mangel på kompetanse mht utfordringene man må ivareta innen fosterhjemsområdet, kan medføre en rekke utilsiktede og unødvendige flyttinger av barn fra fosterhjemmet til et annet. Vi viser rapport om utilsiktede flyttinger fra region vest og sør.

Helsetilsynet har avdekket manglende kompetanse på fosterhjemsarbeidet i en rekke barneverntjenester, jf Helsetilsynets landsomfattende tilsyn i 2013 og 2014 med kommunenes arbeid med oppfølging av barn som bor i fosterhjem. Tilsynsrapporten har tittelen: «Bare en ekstra tallerken på bordet?» Her fremgår på s 21:

«En av de vanligste formuleringer av funn fra fylkesmennes rapporter på dette området er at hvordan arbeidet med oppfølging av barn i fosterhjem skal utføres, er «opp til den enkelte». Med dette menes at saksbehandlerne selv bestemmer hvordan de vil arbeide i den enkelte sak. Dette funnet er svært alvorlig. Funnet gir rom for helt ulikt skjønn, vurdering, tilfeldigheter, ulikheter og manglende korrigerende kurs. Barnet blir prisgitt den saksbehandler det får, og uten at det faglige arbeidet er kvalitetssikret. I tillegg var det mange funn angående manglende opplæring. Det var barneverntjenester uten opplæring i fosterhjemsarbeid eller i hvilke juridiske krav som gjelder på området (vår utheving). Noen steder var det heller ingen tilbud om opplæring for de nytilsatte».

Den mangel på kompetanse som Helsetilsynet peker på, må det gjøres noe med i utredning som skal gjelde kompetansebehovet i barneverntjenesten. Dette kompetansebehovet er ikke ivaretatt i høringsbrevet.

Norsk Fosterhjemsforening får mange henvendelser til vår rådgivningstjeneste mht forhold som ikke fungerer i forhold til barneverntjenesten, og som må anses relevant i forhold til spørsmålet om kompetansebehovet i barneverntjenesten. Vi vedlegger til orientering rapporten som gjelder henvendelser til Norsk Fosterhjemsforenings rådgivningstjeneste for 2016, se vedlegg. Det er en rekke eksempler på at arbeidet med fosterhjem bryter med barnevernrettens krav til forsvarlighet. Norsk Fosterhjemsforening erfarer at flere fosterforeldre opplever det krevende å samarbeide med barneverntjenesten. Usikkerheten mht barneverntjenestens adgang til å flytte fosterbarnet fra fosterhjemmet og over til et annet fosterhjem bidrar til at en del fosterforeldre opplever sin rolle som usikker i forhold til barneverntjenesten.

Norsk Fosterhjemsforening opplever at det er lite fokus i barneverntjenestene på fosterhjemsfamilien, familiedynamikken, tidlig forebygging for å unngå utilsiktet flytting, tilpasset og riktig oppfølging og veiledning av familien i forhold til fosterbarnets behov, og hensyn til øvrige biologiske barn. Fosterfamilien må ses på som en helhet og gis helhetlig oppfølging med det spesielle det er å være fosterfamilie og barnets oppfølging (blant annet informasjon til barnet). Mange fosterfamilier får ikke de rettighetene de har krav på iht kontrakt med barneverntjenesten, hvor det kan mangle på kontraktsfestede rettigheter til veiledning og avlastning, og øvrige ytelser som er lovet.

Det er videre en rekke tilfeller hvor fosterforeldre opplever uhjemlet flytting av fosterbarnet hvor vilkåret om barnets beste som vilkår for flytting til nytt fosterhjem, ikke er oppfylt.

Fosterforeldre opplever og at de ikke får informasjon om at de kan ha klagerett, og hvor innsyn i sakens dokumenter blir avvist. Det er også mange tilfeller hvor fosterbarn ikke får medvirke før flyttevedtak fattes. Flytting kan også skje som en akutflytting, uten at saken objektivt sett kan tilsi en så dramatisk og inngripende prosedyre. En god del fosterforeldre opplever problemer i forhold til Nav dersom de i perioder må på en Nav ytelse til livsopphold og det skjer alvorlige avkortning i fosterhjemsgodtgjørelsen. Fosterforeldre kan oppleve trusler og forfølgelse på sosiale medier på lik linje med barnevernansatte. De har behov for de samme oppfølging, veiledning og støtte som ansatte i barneverntjenesten.

Fosterfamilier kan oppleve at de er ganske alene om oppfølging av fosterbarnet dersom det er barn som trenger bistand fra øvrige tjenesteområder.

Dette er viktig kompetanseområder som de som jobber med fosterhjem til daglig må kunne.

Barnevernets arbeid er i spenningsfeltet mellom omsorg og tvangsutøvelse i omfattende grad. Norsk Fosterhjemsforening anser at den enkelte barnevernansatte må være dyktig på barnevernsretten og forvaltningsretten og barnekonvensjonen og internasjonale menneskerettigheter slik at man ivaretar fosterbarnet og fosterfamiliens rettigheter. I så måte er det ikke nok å «kjenne til» dette rettsområdet.

Norsk Fosterhjemsforening er opptatt av at fosterfamiliens egne barn må høres og ivaretas der barn flyttes til en annen omsorg. Videre er det i dag alt for mange flyttinger som medfører at fosterbarnet ikke lærer å gå igjennom kriser. I vanlige familier vil det også fra tid til annen være uoverenstemmelser og vansker, men disse må en lære å gå igjennom. Fosterbarn flyttes ofte i slike situasjoner. Norsk Fosterhjemsforening vil også vektlegge viktigheten av å bruke livsboken.

Til fosterhjemsmatrisen:

Generelt bør dette med informasjon til barnet styrkes – og da i alle faser samt at dette bør gjøres i samarbeid med både foreldre og fosterforeldre, og evt. andre betydningsfulle personer. Det er viktig at kompetanse på etterverndelen beskrives og ivaretas.

7.4 Forbedre flytting

Ta inn: Etabler samarbeid mellom foreldre- fosterforeldre, barneverntjenesten, slik at det må spesielle grunner til for at dette ikke skal etableres.

Samarbeid om samvær og kontakt, oppfølging av barnet i fosterhjemmet og dets utvikling, og informasjon også om barnets historie og familie

Snakk med barnet om hva det skal ta med seg til fosterhjemmet (hva skal pakkes).

Sørg for at barnet får ta avskjed med venner og skolekamerater (betydningsfulle personer).

I tillegg til livs bok – må barnet få ha med seg bilder av seg selv og familien/evt. ferier, venner med mer.

Det bør vises til den nylig utarbeidede sjekklisen for flytting inn i fosterhjem, samt samhandlingsforløpet.

Pkt 7.6 Oppfølging og kontroll av hvordan barnet ivaretas i fosterhjem,

side 91: står det «ansett» tillitsperson, men det er uriktig. Her må det barnet først informeres om hva en tillitsperson er, og om det vil ha en tillitsperson. Så må barnets spørres om det har noen som det ønsker seg som sin tillitsperson, og deretter må man kontakte vedkommende, og hvis denne svarer ja, innhent politiattest.

Ta inn om samarbeid; avklar hvordan samarbeidet med foreldre, fosterforeldre og barneverntjenesten skal være, evt. etabler faste samarbeidsmøter.

Det må presiserer mht. alder på barnet for innsyn i egen sak, og gis informasjon om begrensninger.

7.7 Administrer samvær med foreldre, her bør overskriften endres til «Samarbeid og tilrettelegging av samvær og kontakt» Noe er tatt inn i 7.8, men vi synes at alt mht. samarbeid skal være i 7. 7 + få inn «samarbeidsånden» som er viktig her.

Og dersom det evt. ikke skal være samvær eller annen kontakt, er det viktig med sikring av at informasjon om foreldrene gis til barna.

Det bør angis noe om overgangene i barnas liv, og hvor viktige det er at disse tas på største alvor.

Det kan kanskje også stå noe om at man bør være oppmerksom på alle de voksne et fosterbarn må treffe og snakke med. Barnet må derfor sikres informasjon når en saksbehandler/ tilsynsperson / andre i kontakt med barnet (terapeut med mer) skal slutte/ være lenge borte – og nye komme bort. Disse voksne bør i så fall forberede barnet på dette og si ordentlig morna til barnet.

Dersom det oppstår problemer i samarbeid med fosterhjemmet, må man sørge for at dette forhold ivaretas på beste måte, og kompetanse kobles inn slik at ikke kontinuitet i omsorgen trues.

Dersom barneverntjenesten vurderer å flytte fosterbarnet til et annet fosterhjem må man være fullt klar over at barneverntjenesten ikke har en generell adgang til å si opp fosterhjemsavtalen, slik fosterforeldrene har. Vilkår iht barnevernloven § 4-17 å foreligge, og være begrunnet i barnets beste hvor hensynet til kontinuitet i omsorgen må vektlegges. Det må utarbeides faglige retningslinjer som angir hva slags saksbehandling som skal ligge til grunn. Barnet må få medvirke i avgjørelsen om en evt flytting, og også fosterforeldrene, som må få fullt innsyn i saken. Så vel fosterforeldre som barnets foreldre, og evt barnet må informeres om sin klageadgang på vedtak som må treffes. Dersom flytting skal skje, må barnet forberedes god tid i forveien. Akuttflytting må forbeholdes de tilfeller hvor dette er strengt nødvendig, og dette må være et forholdsmessig tiltak.

Norsk Fosterhjemsforening

Torunn Hauen Aks
Styreleder (sign.)

Tove Wahlstrøm
Generalsekretær (sign.)

Marianne Oftedahl
Advokat (sign.)

Vedlegg : rapport fra rådgivningstjenesten i Norsk Fosterhjemsforening

Rapport fra rådgivningstjenesten 2016

Antall henvendelser

Det er registrert 327 henvendelser totalt på rådgivningstjenesten i 2016. Det er et gjennomsnitt på ca. 30 i måneden (stengt i juli). Dette er en stor økning fra 2015, men likevel litt lavere enn det har ligget på de siste årene.

Hvem henvender seg?

Alle fylkene er representert blant de som har tatt kontakt på rådgivningstelefonen i 2016. Henvendelsene har fordelt seg slik på fylkene:

Akershus og Rogaland 34
Hordaland 29
Oslo 28
Sør-Trøndelag 25
Østfold 24
Møre og Romsdal 18
Vestfold 14
Vest-Agder 10
Hedmark 11
Nordland og Nord-Trøndelag 8
Aust-Agder og Buskerud 7
Telemark 6
Oppland, Finnmark og Troms 5
Sogn og Fjordane 2

Antall henvendelser fra fylkene går ikke opp i det totale antallet fordi en del av sakene som har kommet inn på e-post, ikke er blitt registrert på kommune/fylke.

Et klart flertall av henvendelsene kommer fra kommunale fosterhjem, men vi får også henvendelser fra statlige hjem og beredskapshjem. Vi får også henvendelser fra instanser som skal bistå fosterhjemmene, for eksempel ansatte i barneverntjenesten, Bufetat og NAV. Noen ganger ringer også fosterbarn, familiemedlemmer osv.

Problemstillinger

Spørsmålene som blir ringt inn til rådgivningstelefonen spenner fra de enkle til de veldig alvorlige temaene. Henvendelsene blir kategorisert, men dette kan noen ganger være vanskelig fordi temaene går i hverandre. Det er også slik at mange henvendelser rommer flere separate problemer, og de kunne derfor vært satt opp som flere henvendelser.

Henvendelsene er fordelt slik på temaer:

Annet	11,42
Adopsjon	3,40
Arbeid	4,63
Avtale	6,48
Ettervern	4,32
Flytting	9,57
Helse	4,32
NAV	8,64
Samarbeid	9,88
Samvær	3,09
Økonomi	34,26

Nedenfor presenteres temaer som vi har fått henvendelser om i 2016 med eksempler. Noen temaer er tatt med på grunn av alvorlighetsgrad, andre fordi vi får mange henvendelser på dette. Temaene skiller seg ikke mye fra andre år. Det er i hovedsak de samme problemstillingene som går igjen, men det var noen flere flyttesaker dette året enn tidligere år.

Økonomi

Et overveiende flertall av henvendelsene handler om økonomi. Mange av disse spørsmålene handler om utgiftsdekning, arbeidsgodtgjørelse og frikjøp/forsterkning.

Utgiftsdekning

Mange fosterforeldre opplever at utgiftsdekningen ikke strekker til og har spørsmål i forhold til hva man kan forvente at barneverntjenesten dekker. Andre har utgifter knyttet til barnet som de ikke får dekket.

Eksempler:

- Fosterbarn på 7 år har slengt bildøra inn i naboens bil. Barnevernet mener fosterforeldrene må betale dette.
- Fosterbarnet har hatt et utbrudd og helt smoothie utover parketten. Gulvet er ødelagt og må byttes. Dekker barnevernet dette?
- Fosterforeldre henvender seg om utgiftsdekning og kilometergodtgjørelse. Avtaleloven sier at normal foreldelsesfrist er 3 år. Kommunen hevder at den er 3 mnd.
- Kan man få dekket tapt arbeidsfortjeneste i forbindelse med ulike møter?
- Hvor mye av utgifter til konfirmasjonen til fosterdatteren dekker barnevernet? Dekker de bunad?

Arbeidsgodtgjørelse og frikjøp

Også dette året har mange fosterhjem ringt inn spørsmål som angår endringer i arbeidsgodtgjøring når man blir frikjøpt. Det ble for noen år siden en regelendring i kommunene som omhandlet arbeidsgodtgjøring for frikjøpte fosterforeldre. Fram til da hadde det vært vanlig at fosterforeldre beholdt sin KS dersom de underveis i plasseringen måtte bli frikjøpt fra sitt ordinære arbeid. Fremdeles er det mange fosterforeldre som ringer rådgivningen fordi de synes at dette slår feil ut. Deres argument er gjerne at de da ikke får ekstra betalt for å være fosterforeldre. Dette faktum kommer i tillegg til at de mister andre rettigheter ved frikjøp.

Eksempler:

- Gutt 6 år har spiseforstyrrelser og er traumatisert. De har hatt ltr. 46 for han. Nå har økonomidirektøren bare gitt beskjed om at de ikke kan få mer enn ltr. 41. Dette dreier seg om en langtidsplassering.
- Fosterforeldre forett barn. I tillegg har de fire egne barn. Fosterbarnet krever svært mye og det går ut over de andre barna. Fosteremor har vært 100 prosent frikjøpt, men nå sier kommunen at de skal ned i 50 prosent. De forstår ikke hvordan dette skal gå. Fosteremor må være hjemme når fosterbarnet går til skolen og kommer hjem fra skolen. Både for barnets del og for å beskytte de andre barna.
- Fosterfar er frikjøpt med 4 KS. De har to fosterbarn på 11 og 16 år. Kommunen har varslet at de vil gå ned på frikjøpet. Fosterfar forstår ikke hvorfor. Jentene krever mye oppfølging for å fungere. Hva har endret seg?
- Fosterbarn på 15 år. Fosterfar har alltid vært frikjøpt. Nå vil barnevernet fjerne frikjøpet fordi det går så bra. Barnet har en diagnose og det går bra, men det er jo pga den tette oppfølgingen fra fosterforeldrene. De ønsker å ha noen med seg på et møte med barnevernet.
- Fosterfar skal frikjøpes fra arbeid i 40 prosent i 6 mnd. Arbeidsgiver mener at han må søke seg ned i stilling og at han ikke kan få permisjon da de ser på oppdrag fra barnevernet som jobb nr. 2.
- Barnevernet vil ikke betale arbeidsgodtgjøring i oppsigelsestiden. I kontrakten står det 3 mnd. Oppsigelse, men barnevernet sier at han har fått feil kontrakt.

Samarbeid

Mange henvendelser fra fosterforeldre handler om vanskelig samarbeid og dårlig kommunikasjon med saksbehandler. Fosterforeldrene uttrykker oppgitthet over at de må bruke så mye tid og energi på konflikter med barnevernet. De uttrykker et sterkt ønske om mer og bedre veiledning. Mange ønsker veiledere med spesialkompetanse på akkurat de utfordringene som fosterhjemmet har.

Eksempler:

- Fostermor ønsker å snakke. Fosterforeldrene er innkalt til møte med barnevernet. Hun vet ikke hvorfor. De har et svært dårlig forhold til saksbehandler som de opplever som ufin og som sier ting som er langt «over streken». Fosterforeldrene er nervøse for dette møtet.
- Fostermor – forsterket fosterhjem. Ønsker egentlig å fortsette som fostermor, men samarbeidet med barnevernet er så belastende at hun har sagt opp. Fostermor virker svært fortvilet over samarbeidsvanskene og den utvikling saken har fått.
- Fostermor er bekymret for gutten som har alt for mye kontakt med familien sin. Barnevernet har lagt opp til mange telefonsamtaler med foreldre og søsken. Det blir for mye. Barnevernet vil ikke høre på fosterforeldrene.
- Store samarbeidsvansker med barnevernet. Samværsplanene forandres hele tiden uten at fosterhjemmet får mene noe om tidspunktene. Samarbeidet med mor er godt.
- Samarbeidsproblemer med saksbehandler som også er leder. Hvem skal da hjelpe fosterforeldrene? Som fosterforeldre mangler vi rettsvern.
- Store samarbeidsvansker. Barnevernet er bare opptatt av biologisk mor. Vil ikke samarbeide med fosterhjemmet. Nekter å snakke med Bufetat.
- Kampen med barnevernet gjør at vi ikke orker mer.
- Fosterbarnet er snart 21 år. Og skal snart flytte i egen leilighet. Fostermor har mottatt oppsigelse i posten uten å ha blitt innkalt til møte på forhånd. Hun reagerer på måten dette skjer på. Og lur på om dette er vanlig praksis. Hun har vært fostermor i mange år. Hun forteller at det er kommet en ny saksbehandler.

NAV-saker

Det er mange fosterforeldre som ringer rådgivning når de oppdager at de ikke får utbetalt sykepenger de første 16 dagene av en sykemeldingsperiode, at de får lavere pensjon enn de trodde eller at de får avkortet uførepensjonen, arbeidsavklarings- eller dagpengene sin. Problemet er ofte at fosterforeldrene tror at disse tingene er ivaretatt når de inngår en avtale om oppdrag med kommunen. Barneverntjenesten har ofte ikke gjort jobben sin med å informere godt nok om dette. Andre ganger er det rett og slett mangel på kunnskap om disse problemstillingene hos saksbehandler.

I løpet av 2016 har det også kommet flere henvendelser fra fortvilede fosterforeldre som har fått krav fra NAV om tilbakebetaling av store summer, fordi de etter NAV sitt regelverk har fått for mye utbetalt. Dette kan være saker hvor fosterforeldrene ikke har visst at de må oppgi at de har arbeidsgodtgjøring som fosterforeldre.

Eksempler:

Reduksjon i ytelser fra NAV

- Fosterfar er blitt 50% permittert fra arbeid og mister dagpengene pga fosterhjemsoppdraget.
- Fosterfar er sykemeldt/ufør. NAV trekker halvparten av godtgjøringen for fosterbarnet fra hans pensjon.
- Fosterfar er blitt 50 % permittert fra sitt arbeid og mister dagpengene pga fosterhjemsoppdraget. Fosterfar har tatt saken opp med politikere. Fosterhjemsforeningen har utformet brev til departementet for å belyse problematikken.
- Fostermor er gravid med termin om en mnd. Hun har fosterhjemsoppdraget. Mannen har søkt permisjon fra jobb i det offentlige. Barnevernet er villig til å overføre oppdraget til han, men NAV «godtar» ikke dette. Venter på svar fra NAV.

NAV-krav om tilbakebetaling av for mye utbetalt

Dette året har vi hatt flere henvendelser fra personer som har fått krav om tilbakebetaling av for mye utbetalte trygdeytelser.

- Enslig fosterfar har fått krav om tilbakebetaling av flere hundre tusen kroner til NAV pga for mye utbetalte sykepenger. Iflg. Fosterfar «taper» han ca. 10.000 pr. mnd. Pga at, som han sier, har tatt på seg et oppdrag som fosterfar. Samtidig må han betale av på kravet fra NAV. Både han og fosterbarnets økonomiske situasjon er elendig.
- Skilt fosterfar. Dårlig økonomi. Usikker jobb. Han har stor gjeld til NAV som mener de ikke har mottatt hans beskjed om arbeidsinntekt. Hans gjeld til NAV blir trukket av hans rettigheter som arbeidsledig. Og utbetalingen fra NAV blir svært lav.

Flyttesaker

Flytting kan skje enten ved at barnevernet sier opp avtalen med fosterhjemmet og flytter barnet, eller ved at fosterhjemmet sier opp. Det skjer også etter ønske fra barnet. Det er dessuten noen flyttinger som handler om tilbakeføring til foreldre. En utilsiktet flytting er en flytting som skjer uten at det har vært planlagt gjennom fosterbarnets omsorgs- eller tiltaksplan. Vi får kjennskap til flere slike saker hver måned og dette er urovekkende. Altfor mange fosterbarn opplever ustabilitet ved at de blir flyttet mellom fosterhjem. Gjennomgående problemstillinger som fosterforeldrene oppgir er mangel på hjelp og oppfølging i forkant av flyttingen.

Eksempler:

- Fosterdatter 16 1/2 år har «rotet det til forseg». Hun har sammen med kjæresten anmeldt fosterforeldrene for vold. Barnevernet har aksjonert. De har tatt hennes ord for «god fisk». Uten videre. Uten å snakke med fosterforeldrene. Fosterdatter er blitt flyttet til nytt fosterhjem. Hun vil nå hjem etter mindre enn en uke. Konflikt mellom barnevern og fosterforeldre.
- Fosterbarn på 11 år. Var hos fosterforeldrene i 9 mnd. Og gjorde stor framgang. Fosterbarnet har store behov. Har 5 diagnoser/sykdommer. Ble akutt flyttet til tross for at skole, fastlege og tilsynsperson frarådet det.
- Fosterbarnet ble flyttet på dagen. Fosterfamilien har engasjert advokat. Gjelder retten til å få innsyn i opplysninger om fosterhjemmet, samt begrunnelsen som er brukt i forbindelse med oppsigelsen/flyttingen.
- Fosterbarnet ble hentet på skolen og flyttet til nytt fosterhjem. Dette skjedde uten forvarsel. Barnevernet har gitt opplysninger om fosterforeldrene som de ikke får vite hva er. (Biologiske foreldre får alle opplysninger mens fosterforeldrene ikke får vite hva som er grunnlaget for flyttingen.)
- Fosteremor ringer og er fortvilet. Det har gått en mnd siden fosterdatteren ble hentet samme dag som de fikk oppsigelsen. Jenta har bodd i fosterhjemmet i 7 år. Fosterforeldrene er «utslått». De har ikke klaget til barneverntjenesten / fylkesmannen. De vurderer å gjøre det.
- Fosteremor til barnet som også er hennes barnebarn ringer og er opprørt. Kan barnevernet bare flytte barnet tilbake uten vedtak i Fylkesnemnda? Barnet har bodd hos fosteremor/bestemor i 12 år.
- Fosteremor som også er farmor spør om hun har partsrettigheter når barnet skal tilbakeføres til mor.

Fosterbarn med funksjonsnedsettelse

I 2016 har vi også fått flere henvendelser i saker der fosterbarnet har funksjonsnedsettelse. Noen barn blir plassert tidlig i fosterhjem før de er utredet og før en kjenner hvilke utfordringer funksjonsnedsettelse kan medføre. I slik saker kan utfordringene lett blir større enn forutsett. Disse barna blir lett kasteballer i systemet.

Eksempler:

- Fosterforeldre tok imot et fosterbarn for ca. 6 mnd. Siden. Barnevernet vil at de skal søke omsorgslønn. Fosterforeldrene er engstelig for at de kan bli «overlatt til seg selv» med alt for mye ansvar. De er redd for at barnevernet ikke vil hjelpe dem på sikt.
- Fosterbarn med Tourette og Asberger. 13 år gammel. Fosterforeldrene har slitt voldsomt og ikke fått god nok oppfølging. I det siste har det gått fra vondt til verre. Gutten har blitt utagerende og det har endt med basketak noen ganger. De har vært frikjøpt annenhver gang. De har nettopp fått avslag på å bli statlig familiehjem uten at noen forstår hvorfor. Nå er alt håp ute og de vil si opp.
- Fosteremor til gutt på 15 år. Downs syndrom og autist samt en alvorlig psykisk utviklingshemming. Fosterforeldre har stilt krav om ferie og garantier i tilfelle sykdom. Barnevernet svarer med å ville flytte gutten til en institusjon i 3 dager for deretter å flytte ham til en mer varig institusjon.
- Funksjonshemmet fosterbarn med store behov – flere diagnoser. Fosterforeldrene ønsker å bli statlig fosterhjem pga barnets store behov. De er frikjøpt 100%. Har dokumentasjon på barnets vansker og behov fra spesialistinstitusjon. Men barnevernet vil ikke høre.
- Fostersønn på 19 år. Hvem har ansvaret for kostnadene knyttet til videregående opplæring? Gutten har en positiv utvikling på dette tilrettelagte opplegget og fosteremor er opptatt av at det blir avklart om han kan fortsette med tanke på at han blir «lærlingkandidat». Han bor på internat deler av uka. Omsorgskommunen betalte utgiftene til skole og ½ frikjøp. Nå vil omsorgskommunen at bostedskommunen skal overta utgiftene til skolen.

Arbeid

Fra tid til annet får vi henvendelser fra fosterforeldre som har problemer med det de mener er sine rettigheter hos arbeidsgiver. Dette kan handle om permisjoner eller om tjenestepensjon.

Eksempler:

- Fosteremor er ansatt i kommunal stilling. Hun har fosterhjemsoppdrag for kommunen. Og har vært frikjøpt i 2 år. Arbeidsgiver nekter å gi henne lengre permisjon. Barnevernet har anbefalt henne å finne en annen jobb. Hva skal hun gjøre?
- Både fosteremor og fosterfar har vært frikjøpt fra arbeid. De får nå ikke permisjon fra arbeidsgiverne, men barna har fortsatt behov for noen hjemme. Hva skal de gjøre? De kvier seg for å si opp jobber de trives i.

Ettervern

Det er store variasjoner fra kommune til kommune i forhold til hva slags oppfølging ungdommer over 18 år i fosterhjem får. Det kommer mange spørsmål om hvilke rettigheter ungdommen har, spørsmål om hvordan man kan klage på manglende oppfølging og tiltak. Ungdom med ulike funksjonsnedsettelse opplever ofte store vansker i forhold til overgang fra barnevern til andre etater i kommunen som skal overta.

Eksempler:

- Fosterbarnet blir 18 år. Hun har bodd i fosterhjemmet siden 2003. Liten kontakt med biologiske foreldre. «Hun er jenta vår». Hva er vanlig? F.eks. støtte til videregående utdanning? Bolig? Etc. Hvilke rettigheter har hun/fosterhjemmet etter 18 år?
- Fosterforeldre har hatt en ungdom plassert. Da hun ble 18 år ble det gjort vedtak om ettervern, men fosterforeldrene fikk aldri ny avtale og barnevernet fulgte henne ikke opp. Barnevernet lot henne stå på bar bakke uten bolig eller penger og satset på at fosterforeldrene ville ta seg av det. Barnevernet har bare trukket seg ut. Fosterfar har over lengre tid diskutert økonomi med barnevernet, men de står på sitt.
- Hvilke rettigheter har barnet og fosterforeldrene i ettervernsperioden? Kan de få hjelp til førerkort?

Fosterforeldres rettssikkerhet

Det har vært flere henvendelser dette året med spørsmål om fosterforeldres rettigheter i saker der det er samarbeidsproblemer og der fosterbarn er blitt flyttet uten fosterforeldres vilje. I flere av disse sakene er det grunn til å tro at fosterforeldrene kan få partsrettigheter. Dette vil gjelde i saker der fosterbarnet har vært i fosterhjemmet over tid, og dersom vedtaket er begrunnet i forhold i fosterhjemmet.

Eksempler:

- Fosteremor som også er farmor spør: Barnet skal tilbakeføres til mor. Har hun partsrettigheter?
- Fosterforeldre er blitt innkalt til møte med barnevernet. De har fått oppsigelse og fosterbarnet er blitt flyttet. Jenta har bodd der i 7 år. Hvilke partsrettigheter har de?
- Fosterdatter på 15 år er hasteflyttet etter å ha klaget på fosterforeldrene. Fosterforeldrene er fortvilet og vet ikke hva som er blitt sagt om dem. Barnevernet har ikke gitt dem noen begrunnelse for flyttingen. Biologiske foreldre har fullt innsyn, men hvilke rettigheter har de?

Adopsjon

De henvendelsene vi får på temaet adopsjon kan både handle om at fosterforeldre ønsker å adoptere fosterbarnet sitt og lurer på hvordan de skal gå fram, og at fosterforeldrene føler at barneverntjenesten ønsker å overtale dem til adopsjon.

Eksempler:

- Fosterbarnet er 3 år og barnevernet ønsker åpen adopsjon. Fosterforeldrene vil ikke dette. De har svært dårlig kommunikasjon med saksbehandler. Fosterforeldrene er redde for at dette dårlige forholdet skal påvirke mulighetene for adopsjon. De er muntlig blitt innkalt til møte hos barnevernet. De vet ikke hvorfor eller med hvem. Der er nervøse for dette møtet.
- Fosterforeldre til gutt på 5 år. I forbindelse med adopsjonssaken skal de vitne i tingretten. De ber om råd.

Samvær

Spørsmål om samværsom ringes inn handler ofte om at fosterbarnet ikke vil ha samvær med foreldre, men at de likevel tvinges til dette av barneverntjenesten. Vi får også henvendelser fra fosterforeldre som er fortvilet på barnets vegne over at de ikke får treffe søsken eller andre som de ønsker å ha kontakt med.

Eksempler:

- Fosterforeldre. Samværene med biologisk familie «eser ut», og blir en slitasje både for fosterforeldrene og for fosterbarnet. Biologiske foreldre har 4 samvær hver seg, men de kommer sammen hver gang. Nå ønsker også biologiske foreldre at søsken og halvsøsken skal få komme på besøk, noe fostermor stiller seg positiv til, men ønsker at dette skal skje samtidig.
- Fosterforeldre skal adoptere gutt. Mor har samvær 3 ganger pr. år. Ved siste samvær kom mor uanmeldt. Fosterforeldrene var helt uforberedt. Kan mor gjøre slikt?

Andre temaer

Disse temaene har vi ikke fått så mange henvendelser på i 2016, men de representerer fremdeles aktuelle problemstillinger innenfor fosterhjemsværdene.

Eksempler:

- Fosterforeldre opplever også samlivsbrudd. Flere henvendelser tyder på at dette fører til en vanskeligere økonomisk situasjon.
- Fostermor og mormor vil hjelpe sin datter med å få gjennomført en farskapstest. Hvordan gå fram?

- Kan fosterforeldre være verge for fosterbarnet?
- Hvordan skaffe pass til fosterbarnet i forbindelse med utenlandsreise?
- Hvilke retningslinjer har det offentlige barnevern for å beskytte fosterhjem ved grov netthets, der bilder og navn blir lagt ut på facebook og delt på internett?
- Oppfølging fra barneverntjenesten til fosterhjemmet etter adopsjon er innvilget.

Spørsmål fra andre enn fosterforeldre

Det kommer fra tid til annet spørsmål til rådgivningstjenesten fra andre enn fosterforeldre. Dette kan være spørsmål i forhold til hva som skal til for å bli fosterforeldre, studenter som ønsker innspill til problemstillinger og fagstoff. Vi får også henvendelser fra barneverntjenester, Bufetat, andre organisasjoner, fosterbarn, biologiske foreldre og journalister. En ny kategori under Annet, er potensielle fosterforeldre som ønsker å bli fosterforeldre for mindreårige asylsøkere.

Kommentarer

Det er sammensatte og komplekse problemstillinger som ringes inn til rådgivningstjenesten. Det er tidkrevende og til tider tungt arbeid, og vi får ofte ikke fulgt opp sakene slik vi kunne ønske. I 2015 startet vi med å spørre innringer om å få lov til å ringe tilbake for å høre hvordan det har gått med saken som er ringt inn. Dette har vi fortsatt med i 2016. Når vi ringer tilbake, opplever vi at innringerne er svært positive til henvendelsen. Samtidig som det oppfattes som en god oppfølging av innringer, opplever vårt rådgivningsteam at det er nyttig for rådgivningstjenesten med denne kontakten.

Samtalene som ringes inn kan vare lenge, mange opp mot en time. På grunn av kapasitet forsøker vi å korte ned tiden pr. samtale, men det er vanskelig å avbryte folk når de «endelig» kan snakke med en uavhengig part. Mange trenger mest at noen lytter og forstår. Rådgivningstjenesten er et viktig medlemstilbud som det er behov for å utvide, både for å øke kapasiteten og for å sikre god faglig utvikling. Vi håper at dette blir mulig å få til i 2017.